

بررسی شهرک‌های صنعتی در استان اصفهان*

علیرضا اسماعیلیان
(کارشناس ارشد اقتصاد، سازمان امور اقتصادی و دارایی استان اصفهان)

در این پژوهش سعی شده تا شناخت کلی و تحلیلی از وضع موجود شهرک‌ها و نواحی صنعتی استان داشته باشیم. با استفاده از این امکانات می‌توان منابع بالقوه شهرک‌های مورد نظر را مشخص و سپس بر اساس این منابع، تعداد واحدهای قابل گسترش و افزایش را، پیش‌بینی کرد.

مروری بر متون مربوط موضوع

با توجه به تعاریف شهرک‌های صنعتی استان اصفهان و عمر این شهرک‌ها، در این مورد مطالعات وسیع گسترده‌ای انجام نگرفته است چرا که از ۲۴ شهرک مصوب بعد از ۱۳۶۳ زمان زیادی نمی‌گذرد. حتی بیشتر این شهرک‌ها از امکانات زیربنایی مناسبی برخوردار نبوده‌اند. با این وضع گاه‌گاهی پژوهش‌هایی به صورت ملی و منطقه‌ای انجام گرفته است که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از:

در ۱۳۷۳ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان گزارشی از شهرک‌های صنعتی استان اصفهان تحت عنوان "گزارش صفر" را تهیه و منتشر کرد. این گزارش در دو بخش و ۱۱۳ صفحه تهیه شده است، در بخش اول گزارش، کلیات از قبیل علل به وجود آمدن شهرک‌ها، تجربه کشورهای جهان، نواحی صنعتی، اصول کلی شهرک‌های صنعتی و غیره و در بخش دوم مطالب مهم در مورد شهرک‌های صنعتی استان ذکر شده است. از مطالب مندرج در این گزارش این‌طور استنباط می‌شود که تهیه‌کننده، گزارش موجود را مقدمه و ضمیمه‌ای برای گزارش‌های کامل‌تر معرفی کرده است.

"شرکت شهرک‌های صنعتی ایران" در ۱۳۷۸، گزارشی تحت عنوان "شهرک‌های صنعتی به روایتی" منتشر کرد. در این گزارش موضوع شهرک‌های صنعتی در چارچوب فنی و مشخصات شهرک‌سازی از قبیل ختم‌شده‌ها، آماده‌سازی، نوع شهرک‌ها، موقعیت مکانی، فعالیت‌های صنعتی، مالکیت و غیره، به طور عام مورد بررسی و تحقیق قرار گرفته است.

مطالب مهم مندرج در این گزارش برای برنامه‌ریزی و احداث شهرک‌های صنعتی کاربرد دارد.

جهانگیر شریف پناهی در پایان‌نامه کارشناسی ارشد (۱۳۷۵) به مورد

در این پژوهش با جمع‌آوری اطلاعات و آمارهای موجود تا جای ممکن سعی شده که نه تنها شناخت کلی از سیمای شهرک‌های صنعتی استان ارائه شود بلکه منابع بالقوه شهرک‌های صنعتی استان (برای استقرار بیشتر واحدهای صنعتی) برآورد شود. بنابراین با توجه به اهداف اولیه این تحقیق ابتدا جایگاه این شهرک‌ها در کشور و جهان مشخص شده، سپس ویژگی شهرک‌های صنعتی موجود در استان مورد بررسی و در پایان منابع بالقوه موجود در این شهرک‌ها مورد نقد و نتیجه‌گیری قرار گرفته است. انجام این مهم در راستای توجه به مشکلات اقتصادی مانند میزان بالای بیکاری، استفاده نکردن بهینه از منابع سرمایه‌گذاری و امکانات فعلی این شهرک‌ها، تعداد واحدهای بالقوه قابل، افزایش است؛ تا با توجه به مشکلات و تنگناهای موجود و برطرف کردن آن‌ها در تکمیل این شهرک‌ها قدم‌های مؤثرتری برداشته شود.

مقدمه

تجربه کشورهای توسعه یافته و برخی از کشورهای در حال توسعه، نشان می‌دهد اگر مجتمع‌های صنعتی مانند شهرک‌ها و نواحی صنعتی به صورت اصولی برنامه‌ریزی و به کار گرفته شوند، این اقدام می‌تواند به تشویق و ترغیب صنعتی‌شدن و هدایت منابع از نظر مکان استقرار و در نهایت حصول سریع‌تر اهداف مورد نظر منجر شود.

احداث و توسعه شهرک‌های صنعتی استان با توجه به اهمیت بخش صنعت و با در نظر گرفتن اصول کلی توسعه، در عمل از ۱۳۶۳ شروع شد. در این مدت بیش از ۲۴ شهرک مصوب، احداث شد. در حال حاضر حدود ۱۵۰۰ واحد تولیدی در این شهرک‌ها به مرحله بهره‌برداری رسیده‌اند. بر اساس قطعات زمین پیش‌بینی شده در شهرک‌های مورد نظر، حدود ۴۳۵۸ واحد تولیدی قابل گسترش و احداث خواهد بود.

به‌عنوان شهرهای صنعتی.

ب) سطح منطقه‌ای: آمایش منطقه‌ای از طریق ایجاد شهرک‌های صنعتی اقماری نظیر آنچه برای انتقال صنایع آلوده و مزاحم از شهر تهران به شهرک‌های مصوب اتخاذ شده است.

اهداف ایجاد شهرک‌های صنعتی

- بیشترین اهداف از ایجاد، توسعه و تکمیل شهرک‌های صنعتی عبارت‌اند از:
  ۱. تشویق توسعه صنعت با توجه به سیاست‌های توزیع جمعیت؛
  ۲. تشویق به توسعه صنایع کوچک و متوسط با احداث تاسیسات زیربنایی، به‌ویژه در مناطق پرجمعیت به‌منظور تأمین فرصت‌های اشتغال؛
  ۳. استفاده از منابع طبیعی و تولیدی محلی؛
  ۴. ایجاد رابطه تنگاتنگ با برنامه‌ریزی‌های جامع شهری و منطقه‌ای؛
  ۵. استفاده از مزایای جغرافیایی، طبیعی (رودخانه، دریاچه، و خطوط ارتباطی)؛
  ۶. جلوگیری از تمرکز ناموزون صنایع؛
  ۷. جلوگیری از تراکم صنعتی در محدوده شهرها؛
  ۸. ایجاد تاسیسات زیربنایی، و خدمات مورد نیاز واحدهای تولیدی مستقر در شهرک‌های صنعتی از قبیل (آب، برق، سیستم فاضلاب، آتش‌نشانی، بانک، پست و بیمه، ارتباطات، خدمات بهداشتی، خدمات رفاهی، ایجاد کارگاه‌های تعمیراتی، انبارهای عمومی، خدمات فنی و اقتصادی، خطوط مراسلاتی، آزمایشگاه، بازاریابی و ایجاد فضای سبز)؛
  ۹. کنترل کیفیت، استاندارد محصول؛
  ۱۰. آموزش کارکنان و کارگران؛
  ۱۱. خرید کلی مواد اولیه و قطعات؛
  ۱۲. ایجاد شرایط ایمنی در کار؛
  ۱۳. مدرنیزه کردن کارگاه‌های صنعتی؛
  ۱۴. افزایش بازدهی کار تولیدی از طریق هزینه‌های، بهبود کیفیت، کالاهای تولیدی، سیستم سازمانی و جزء آن؛
  ۱۵. ایجاد تعادلات منطقه‌ای (استانی)؛
  ۱۶. توسعه بخش‌هایی از صنایع ضروری مورد نیاز؛
  ۱۷. ایجاد شهرک‌های صنعتی تخصصی.

سه‌م شهرک‌های صنعتی در توسعه اقتصادی و صنعتی

آثار احداث و توسعه شهرک‌های صنعتی و نقش آن در توسعه اقتصادی در این چارچوب متبلور می‌شود.

- تسریع صنعتی شدن کشور با روندی بهینه؛
- افزایش سطح اشتغال؛
- دستیابی به توزیع متعادل تولید، اشتغال و ایجاد تعادل در منطقه؛
- جذب سرمایه‌های خصوصی در بُعد ملی و خارجی؛
- ارتقای روند توسعه صنایع کوچک داخلی؛
- اشتغال صنایع و خدمات صنعتی به نواحی روستایی؛
- ارتقای تجهیزات ساختاری در آمد تولید به ویژه در ایجاد تنوع؛
- تشویق به استفاده مؤثر منابع از طریق توسعه مجتمع‌های صنعتی بزرگ همچون بنادر، فرودگاه‌ها، راه‌آهن، نیروگاه‌های بزرگ، برق، پالایشگاه‌های نفت، کارخانه‌های فولاد و صنایع شیمیایی؛
- بهبود کیفیت تولید و افزایش کارایی؛
- ایجاد انگیزه سرمایه‌گذاری (از طریق سودآوری) در زمینه زیر ساخت‌های عمومی؛

شهرک‌های صنعتی سمنان، پرداخته و گزارشی در هشت فصل تنظیم کرده است. فصل یک تا هفت آن علاوه بر کلیات، امکانات و وضع شهرک‌های صنعتی استان سمنان را نیز معرفی کرده است. سپس در جمع‌بندی به این نتیجه رسیده که مشکل بیکاری این استان از طریق شهرک‌های صنعتی قابل حل است.

علاوه بر مطالب مورد اشاره سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، سازمان صنایع و معاون و جهاد کشاورزی استان در مورد شهرک‌های صنعتی، مطالعاتی در زمینه قطب‌ها، نواحی و مجتمع‌های صنعتی استان تهیه کرده‌اند که در این گزارش‌ها اشاره‌ای به شهرک‌های صنعتی استان هم شده است. علاوه بر آن گاهی دیده شده که گزارش موردی نیز در خصوص شهرک‌های صنعتی تدوین شده است.

تعریف شهرک صنعتی

شهرک صنعتی، به قطعه زمینی اطلاق می‌شود که آماده سازی شده و بر اساس یک طرح جامع به قطعاتی کوچکتر تقسیم شده است و تدارکات لازم از جمله راه‌ها، حمل‌ونقل و تاسیسات عمومی در آن ایجاد شده و به غیر از پاره‌ای موارد کارخانه‌هایی در آن‌ها احداث و تسهیلات مشتری‌نیز به وجود آمده است و در مجموع برای استفاده گروهی از صاحبان صنایع در نظر گرفته شده است.

ویژگی شهرک‌های صنعتی

ویژگی‌های هر شهرک از اهداف برنامه سرچشمه می‌گیرد. با این نگرش می‌توان ویژگی‌های یک شهرک را به سه گروه شهرک‌های نوع اول یا تکمیل‌کنندگان، شهرک‌های نوع دوم یا حمایت‌کنندگان، شهرک‌های نوع سوم یا شهرک‌هایی برای صنایع انتقالی به این شرح تقسیم کرد:

الف) شهرک‌های صنعتی نوع اول: هدف در این نوع شهرک‌ها پیشرفت، بهبود و ارتقای سطح فعالیت‌های صنایع است که بیشتر برای نواحی روستایی و یا نیمه روستایی توصیه می‌شود.

ب) شهرک‌های صنعتی نوع دوم یا حمایت‌کنندگان: در این شهرک‌ها هدف، بیشتر ایجاد صنایع جدید و بهبود وضع صنایع موجود بوده و در مناطق محروم و عقب‌افتاده متمرکز می‌شود.

ج) شهرک‌های صنعتی نوع سوم: معمولاً این نوع شهرک‌ها برای تمرکز صنایع مزاحم که در شهرها به محیط‌زیست ضررهای غیرقابل جبران وارد می‌کند طراحی و آماده سازی می‌شود. علاوه بر آن شهرک‌های صنعتی را می‌توان بر اساس مکان و انگیزه و مدیریت به این شرح گروه‌بندی کرد.

شهرک‌های صنعتی براساس موقعیت مکانی و انگیزه

روستایی	نیمه شهری	شهری
مکمل	ترکیبی	عملکردی
		(تک رشته‌ای)
		(یک رشته‌ای)
تمرکززدایی	ترویجی	گوشه‌ای
نیمه خصوصی	دولتی	خصوصی

راهبرد توسعه شهرک‌های صنعتی

راهبرد توسعه شهرک‌های صنعتی در سطوح منطقه‌ای و ملی به علی انجام گرفته است.

الف) در سطح ملی تقویت سطح مراکز زیست و فعالیت از طریق انتخاب شهرهایی که دارای قابلیت توسعه صنعتی هستند، برای تفویض قسمتی از وظایف عظیم ملی تهران و شهرهای بزرگتر به آن‌ها و مهاجرت‌ها به این شهرها

- کاهش میزان هزینه در بعضی از خدمات؛

- دستیابی سریع صنایع جهت انتخاب محل مناسب برای احداث سازمان و تسهیلات؛

شهرک‌های صنعتی در جهان

اولین نمونه‌های مناطق صنعتی، در انگلستان و آمریکا، در اوایل قرن اخیر با مالکیت خصوصی و به منظور استفاده‌های تبلیغاتی و مستقلاتی به وجود آمده‌اند؛ مانند منطقه صنعتی و تولیدی مرکز شیکاگو که نزدیک به خطوط راه‌آهن احداث شد و در نتیجه مخارج حمل‌ونقل کالاها به بازار مصرف را به طور مستقیم عاید خط راه‌آهن شیکاگو کرد. این وضع در کشور انگلستان به شکل دیگری شروع شد در مناطق ترافدن پارک و اسلو بدون کمترین کمک از طرف دولت و فقط به منظور بالا رفتن قیمت‌های اطراف این مناطق صنعتی پایه‌گذاری شدند. اما شهرک‌های صنعتی که در دهه ۱۹۳۰ بنیان‌گذار شده، به منظور اشتغال‌زایی در مناطقی که از رکود اقتصادی پس از جنگ جهانی دوم بیشتر رنج می‌بردند، احداث شدند. شهرک‌های صنعتی در دیگر کشورهای اروپایی نظیر هلند، ایتالیا، آلمان، غربی، فرانسه و بلژیک با همیاری دولت‌های مربوطه انجام گرفته است. احداث و توسعه این گونه مناطق و شهرک‌ها به طور مشخص از جنبه سودجویانه خارج و به صورت پروژه‌هایی در راه پیشرفت و رشد صنعتی و اقتصادی کشور درآمده است.

توسعه و رشد شهرک‌ها نه تنها در اروپا و آمریکا ادامه یافت، بلکه در کشورهای در حال توسعه آسیایی همانند، سیلان، نپال، پاکستان و امارات متحده عربی نیز شروع شد.

علاوه بر آسیا و اروپا برنامه توسعه و گسترش شهرک‌های صنعتی در کشورهای آفریقایی و آمریکایی لاتین آغاز شد. از کشورهای آفریقایی می‌توان کنیا، تانزانیا، آگاندا و از آمریکای لاتین می‌توان آرژانتین و برزیل را نام برد. کشورهای نفت خیز خاورمیانه همچون کویت و عربستان سعودی نیز با توجه به درآمدهای سرشار حاصل از فروش نفت به فکر توسعه مناطق و شهرک‌های صنعتی افتاده و در این راستا حرکت‌هایی را شروع کرده‌اند.

شهرک‌های صنعتی در ایران

در ایران، تلاش‌های زیادی در این راستا انجام گرفت. نخستین کوشش‌ها برای ایجاد ناحیه صنعتی در ۱۳۳۳ در کرج به وقوع پیوست که با شکست روبه‌رو شد. در مرداد ۱۳۴۱، پیرو درخواست دولت ایران، سازمان ملل یکی از کارشناسان فنی خود را برای مطالعات مقدماتی ایجاد یک ناحیه صنعتی نمونه به ایران، اعزام داشت که نتایج آن منجر به انتخاب ناحیه صنعتی در بندر انزلی و اهواز شد.

بعد از چند دهه تاخیر در ۱۳۶۳ مسؤولیت شهرک‌های صنعتی به شرکت شهرک‌های صنعتی سپرده شد. با توجه به برنامه‌ریزی‌های انجام گرفته، هم اکنون ۷۵۰۰ واحد صنعتی در ۳۰۰ شهرک صنعتی در سراسر کشور فعالیت می‌کنند. تنها در ۱۳۸۱، ۱۵۵۰ فقره قرارداد با متقاضیان و صنعتگران در سطح کشور منعقد شد.

شهرک‌های صنعتی در استان اصفهان

در اصفهان، تا قبل از ۱۳۶۳ واحدی تحت عنوان شهرک صنعتی که در قالب تعریف مشخص شده (موردنظر) همخوانی داشته باشد وجود نداشت. در ۱۳۶۳ شهرک‌های صنعتی به تصویب رسید. مسؤولیت ایجاد شهرک‌های صنعتی در استان اصفهان به شرکت شهرک‌های صنعتی استان سپرده می‌شود. در حال حاضر ۲۴ شهرک مصوب و چهار شهرک غیر مصوب در استان احداث شده است که کم و کیف این شهرک‌ها به این شرح خلاصه می‌شود (جدول ۱)

۱. ویژگی شهرک‌های صنعتی در استان

هم اکنون در ۲۴ شهرک صنعتی مصوب استان به طور متوسط احداث ۴۳۵۸ واحد صنعتی پیش‌بینی شده است. از این تعداد حدود ۱۵۳۹ واحد فعال یا در حال بهره‌برداری (۳۵ درصد) و حدود ۸۰۰ واحد در حال ساخت است که ۱۸ درصد از کل واحدهای موردنظر را تشکیل می‌دهد؛ از این تعداد ۲۰۰ واحد (چهار درصد) به صورت نیمه ساخت رها شده و ۱۰۲۰ قطعه زمین تفکیک شده (۲۳ درصد) را کد وجود دارد.

بر اساس ارقام مندرج در موافقت‌های اصولی صادره، در شهرک‌های صنعتی استان قریب به ۲۲۰۰ میلیارد ریال سرمایه‌گذاری مورد نیاز خواهد بود. به طور کلی شهرک‌های صنعتی استان اصفهان را با توجه به وسعت زمین به سه گروه تقسیم می‌کنیم (جدول ۱).

الف) شهرک‌های بزرگ صنعت

این شهرک‌ها اغلب بیش از ۲۵۰ هکتار مترمربع زمین دارند و شامل شهرک‌های صنعتی، مورچه خورت، سگری، اشترجان، جی، سه راه مبارکه، اسفینوآجان و دهق می‌شوند. مساحت این هفت شهرک بالغ بر ۲۴۴۳ هکتار است که ۱۷۷۴ هکتار آن اختصاص به واحدهای صنعتی دارد. شهرک‌های مورد نظر اغلب توسعه یافته‌اند. بیش از ۸۹ درصد از قطعات تفکیکی در حال حاضر واگذار شده‌اند؛ قدیمی‌ترین آن‌ها ۱۷ سال و جدیدترین هفت سال قدمت دارد (جدول ۲).

ب) شهرک‌های صنعتی متوسط

این شهرک‌های صنعتی، مساحتی بیش از ۱۰۰ تا ۲۵۰ هکتار دارند. تعداد این شهرک‌ها در استان اصفهان پنج مورد است که در مجموع ۸۴۷ هکتار زمین مساحت دارند. بیش از ۷۰ درصد از این زمین‌ها اختصاص به واحدهای صنعتی دارد. در این گروه شهرک‌های شجاع‌آباد، نطنز با ۲۱۰ هکتار (از نظر وسعت) بزرگترین شهرک محسوب می‌شود. قدمت این شهرک‌ها بین ۷ تا ۴۱۸ سال است (جدول ۳).

ج) شهرک‌های کوچک صنعتی

مساحت هر شهرک کمتر از ۱۰۰ هکتار است و تعداد آن‌ها بالغ بر ۱۲ شهرک می‌شود. مساحت کل آن‌ها در مجموع ۶۶۹ هکتار است؛ مساحت زمین صنعتی آن‌ها ۳۴ هکتار برآورد شده است. قطعات پیش‌بینی شده در این شهرک‌ها به ۸۷۷ قطعه بالغ می‌شوند که قدمت آن‌ها بین ۸ تا ۱۸ سال متفاوت است (جدول ۴).

۲. وضع واحدهای مورد بهره‌برداری

تا پایان سه ماهه اول ۱۳۸۱، تعداد ۱۵۳۹ واحد صنعتی در شهرک‌های موردنظر به بهره‌برداری رسیده‌اند. این تعداد رقمی حدود ۳۵ درصد از کل واحدهای پیش‌بینی شده در شهرک‌های صنعتی استان را تشکیل می‌دهند. شهرک‌های موردنظر بر اساس متغیرها متعددی از نظر توسعه یافتگی با یکدیگر اختلاف دارند. شهرک صنعتی جی واقع در حومه شهرستان اصفهان با بیش از ۳۲۷ واحد یا ۲۱ درصد از کل واحدهای پیش‌بینی شده، رتبه اول را دارد. همچنین شهرک سه راه مبارکه با داشتن ۲۱۶ واحد مورد بهره‌برداری از این نظر در مقام دوم قرار گرفته است. و شهرک مورچه خورت در حومه و شمال شهرستان اصفهان بیش از ۱۶۹ واحد مورد بهره‌برداری را پوشش داده است (جدول ۵).

۳. نوع فعالیت واحدهای مورد بهره‌برداری در شهرک‌های صنعتی استان

شهرک‌های صنعتی مورد نظر (از نظر تولیدات) به دو قسمت تقسیم

جدول ۱. وضع واحدهای مستقر در شهرک‌های صنعتی مصوب در استان اصفهان تا مورخ ۸۱/۷/۲۲

ردیف	نام شهرک صنعتی	تعداد قراردادهای پیش‌بینی شده	تعداد قراردادهای بهره‌برداری فعال	کل قراردادهای در حال ساخت	تعداد قراردادهای در حال ساخت نیمه تمام رها شده	تعداد قراردادهای زمین راکد	سایر*
۱	محمدآبادمرغ	۲۶	۲۱	۲	۱	۰	۲
۲	سه راهی مبارکه	۴۲۰	۲۱۶	۱۰۶	۵۰	۴۴	۴
۳	مورچه خورت	۴۸۰	۱۶۹	۱۰۱	۲۸	۸۰	۱۰۲
۴	گلپایگان	۱۰۰	۳۰	۱۷	۷	۳۹	۷
۵	منتظره	۲۰۵	۹۵	۷۰	۱۹	۱۸	۳
۶	نجف آباد	۸۰	۳۷	۳	۱	۰	۳۹
۷	رنگسازان	۷۵	۲۷	۱۳	۲	۲۶	۷
۸	سپهرآبادشهرضا	۶۰	۳۳	۱۱	۶	۴	۶
۹	اردستان	۲۷	۱۵	۵	۱	۳	۳
۱۰	جی	۵۴۷	۳۲۷	۱۳۵	۲۶	۲۷	۳۲
۱۱	راوندکاشان	۱۱۴	۷۶	۱۵	۳	۵	۱۵
۱۲	اشترجان	۲۲۱	۱۵۹	۳۰	۱۰	۵	۷
۱۳	طویجه	۲۰۰	۱۹	۲۸	۶	۵۲	۹۵
۱۴	خوانسار	۵۰	۱۵	۵	۴	۸	۱۸
۱۵	سحیرم	۳۰	۱	۱	۰	۱۱	۲۶
۱۶	اسفندواجان	۳۳۰	۵۴	۸۲	۰	۱۳۵	۴۹
۱۷	امیرکبیرکاشان	۲۳۰	۸۹	۲۷	۱۰	۷۶	۲۸
۱۸	میبه	۱۳۰	۱۸	۶	۲	۱۰۰	۴
۱۹	شجاع آبادنطنز	۲۰۰	۰	۰	۰	۱۵	۱۸۵
۲۰	کوهپایه	۱۵۰	۸	۱۸	۸	۵۹	۵۷
۲۱	دهق	۲۷۰	۸۰	۳۴	۰	۱۲۰	۳۶
۲۲	سگزی	۳۲۰	۳۰	۴۸	۷	۱۵۴	۸۲
۲۳	هرند	۳۰	۲	۸	۲	۱۴	۴
۲۴	اوره نطنز	۵۴	۱۸	۱۷	۰	۱۶	۲
	جمع کل مصوب	۴۳۵۸	۱۵۳۹	۷۹۲	۱۹۴	۱۰۲۰	۸۴۱
	درصد	%۱۰۰	%۳۵	%۱۸	%۴	%۲۴	%۲۰

* مجموع قطعات زمین که واگذار نشده و آن مقدار که قبل از تأسیس شرکت شهرک‌های صنعتی واگذار شده‌اند.

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان اصفهان.

را نساجی، فرآورده‌ها و محصولات شیمیایی ۱۹ درصد از کل واحدهای مورد بهره‌برداری را تشکیل داده‌اند. گرایش نوع صنعت در شهرک‌هایی نظیر سه راه مبارکه، گلپایگان و اشترجان به سمت صنایع فلزی است.

۴. استقرار جغرافیایی شهرک‌های صنعتی استان

استقرار شهرک‌های صنعتی، وابسته به متغیرهای متفاوت و گوناگونی هستند. چنانچه به تمرکز این شهرک‌ها در جدول (۶) نگاه کنیم پی می‌بریم که یک رابطه مثبت میان تمرکز شهرک‌های صنعتی و میزان توسعه یافتگی شهرستان‌های مربوطه موجود است. این رابطه در

می‌شوند، یکی شهرک‌های تخصصی که گرایش تولیدی آن‌ها به سمت تولیدات خاص است، مانند شهرک رنگسازان در نزدیکی شهرستان شهرضا، در این شهرک بیش از ۷۰ درصد از واحدهای تولیدی، مواد شیمیایی (بیشتر رنگ) تولید می‌کنند.

نوع دوم به آن گروه از شهرک‌های صنعتی اطلاق می‌شود که معمولاً انواع واحدهای صنعتی را در خود جای داده‌اند. بیشتر شهرک‌های صنعتی مستقر در استان اصفهان از تنوع تولیدات برخوردارند.

براساس جدول (۵) حدود ۳۰ درصد از واحدهای فعال مستقر در شهرک‌های اصفهان در زمینه صنایع فلزی فعال هستند. ۲۳ درصد از این واحدها

جدول ۲. ویژگی شهرکهای بزرگ صنعتی (بالاتر از ۲۵۰ هکتار) استان اصفهان در ۱۳۸۱

ردیف	نام شهرک	آدرس	مساحت کل	مساحت زمین	مساحت زمین صنعتی (هکتار)	تعداد قطعات	تفکیک	تاریخ مصوب	مرجع مصوب	تاریخ سند	صورت مجلس	مجلس تفکیک	درصد زمین واگداری شده
۱	مورچه خورت	کیلومتر ۲۸ اصفهان - تهران	۵۳۶	۳۷۳		۳۶۰	تفکیک	۷۶/۶/۲۹	حیات وزیران	۶۳/۳/۱۱	۸۰/۲/۱۱		۸۹
۲	سگری	کیلومتر ۴۰ اصفهان - نائین	۵۰۰	۳۲۷		۳۹۰	تفکیک	۷۳/۱۱/۲۵	حیات وزیران	۸۰/۱۱/۲۳	-		۲۹
۳	انترجمان	کیلومتر ۳۵ آذوب آهن	۳۰۶	۲۱۰		۲۵۰	تفکیک	۶۶/۵/۲۹	شورای انقلاب	۷۱/۷/۲۰	۷۲/۱۲/۲		۱۰۰
۴	سپ	کیلومتر ۱۷ اصفهان - یزد	۲۸۹	۲۱۲		۵۶۰	تفکیک	۷۳/۳/۳	حیات وزیران	۷۶/۱۰/۲۱	-		۱۰۰
۵	سه راه مبارک	کیلومتر ۳۲ اصفهان - مبارک	۲۷۷	۲۳۱		۳۳۵	تفکیک	۶۶/۵/۲۹	حیات وزیران	۶۹/۵/۱۶	۷۶/۷/۶		۱۰۰
۶	اصفهان و ارجان	کیلومتر ۳ تیران - سلمان	۲۸۶	۱۶۱		۳۳۵	تفکیک	۷۳/۷/۵	شورای انقلاب	-	-		۶۶
۷	دق	کیلومتر ۱۸۰ اصفهان - دق	۲۵۳	۱۵۰		۳۶۰	تفکیک	۷۳/۱۰/۲۵	حیات وزیران	-	-		۳۸
	جمع		۲۳۲۳	۱۷۷۲		۲۸۹۰	تفکیک						

منبع: شرکت شهرکهای استان اصفهان.

شرکت شهرکهای ایران.

جدول ۳. ویژگی شهرکهای صنعتی متوسط (بین ۱۰۰ تا ۲۵۰ هکتار) استان اصفهان در ۱۳۸۱

ردیف	نام شهرک	آدرس	مساحت کل	مساحت زمین	مساحت زمین صنعتی (هکتار)	تعداد قطعات	تفکیک	تاریخ مصوب	مرجع مصوب	تاریخ سند	صورت مجلس	مجلس تفکیک	درصد زمین واگداری شده
۱	طلوبچه	کیلومتر ۷۰ اصفهان - طلوبچه	۲۰۰	۱۶۰		۱۹۰	تفکیک	۷۳/۱۰/۲۵	حیات وزیران	-	-		۳۵
۲	امیرکبیر کاشان	کیلومتر ۵ کاشان - اردستان	۱۸۶	۱۶۰		۲۳۵	تفکیک	-	حیات وزیران	۷۳/۱/۲۸	۷۵/۱۲/۶		۹۰
۳	کوحایه	کیلومتر ۱ کوحایه - مرند	۱۵۰	۱۴۰		۲۰۰	تفکیک	۷۵/۸/۱	حیات وزیران	-	-		۲۸
۴	میله	کیلومتر ۱۰۰ اصفهان - تهران	۱۳۰	۷۷		۱۴۰	تفکیک	۶۶/۶/۱۷	حیات وزیران	-	-		۲۷
۵	شیراز آبادنظر	کیلومتر ۱۰۰ اصفهان	۲۱۰	۱۵۰		۲۲۰	تفکیک	۷۰/۷/۲۸	حیات وزیران	-	-		۳۲
	جمع		۸۶۷	۶۳۷		۹۷۵	تفکیک						

منبع: شرکت شهرکهای استان اصفهان.

شرکت شهرکهای ایران.

جدول ۳. ویژگی شهرک‌های صنعتی کوچک (زیر ۱۰۰ هکتار) استان اصفهان در ۱۳۸۱

درصد زمین واگذاری شده	صورت مجلس تفکیکی	تاریخ سند	موضوع مصوب	تاریخ مصوب در کمیسیون	تعداد قطعات تفکیکی	مساحت زمین (هکتار)	مساحت کل مکتار	نام شهرک	ردیف
۹۲	۸۱/۹/۴	۷۹/۶/۱۳	میات وزران	۷۳/۱۰/۲۵	۱۱۰	۶۲	۹۵	گلپایگان	۱
۳۸	-	-	میات وزران	۷۳/۶/۲۹	۸۰	۷۶	۹۱	رنگسازان	۲
۱۰۰	۷۳/۱۲/۱۳	۷۷/۱۲/۲۲	میات وزران	۷۳/۱۱/۲۵	۲۰۵	۷۰	۸۸	منظریه	۳
۱۰۰	۷۱/۷/۲۰	۶۴/۵/۲۹	میات وزران	۶۶/۶/۲۱	۱۲۰	۷۰	۸۴	راوندکاشان	۴
۳۶	۷۴/۳/۲۸	۷۳/۱۰/۲۸	میات وزران	۷۳/۹/۲۶	۶۵	۳۹	۶۹	خوانسار	۵
-	-	-	-	-	۱۰۰	۵۲	۶۱	تیران و کرون	۶
۱۵	-	-	میات وزران	۷۰/۱/۲۵	۴۵	۳۳	۵۰	هرند	۷
۴۷	تفکیکی دارد	۷۶/۹/۱۶	میات وزران	۶۳/۸/۱۵	۵۵	۳۶	۵۰	اوره ظفر	۸
۱۰۰	۷۵/۷/۱۳	۷۲/۱۰/۸	میات وزران	۶۳/۵/۲۹	۶۰	۳۳	۴۵	سهرآباد شهرضا	۹
۴۱	-	۷۴/۱۱/۸	میات وزران	۶۳/۶/۱۷	۳۵	۲۱	۳۲	سیریم	۱۰
۱۰۰	۷۵/۹/۱۱	۷۶/۱۲/۱۶	میات وزران	۷۱/۸/۲۲	۴۵	۱۶	۳۱	نیف آباد	۱۱
-	۸۳	-	میات وزران	-	۳۰	۱۳/۶	۱۸	اردستان	۱۲
۱۰۰	۸۰/۳/۱۲	۷۸/۹/۲۱	میات وزران	۷۳/۸/۲۴	۲۷	۱۱	۱۶	محمد آباد مرغ	۱۳
					۸۷۷	۴۸۷	۶۱۹	جمع	

منبع: شرکت شهرک‌های استان اصفهان.

شرکت شهرک‌های ایران.

جدول ۵. نوع فعالیت واحدهای بهره‌برداري رسیده در شهرک‌های صنعتی مصوب استان اصفهان تا مورخ ۸۱/۷/۲۲

ردیف	نام شهرک صنعتی	واحدهای بهره‌برداري رسیده به تفکیک نوع تولید								
		غذایی	نساجی	سلولزی	شیمیایی	کانی غیرفلزی	فلزی	برق و الکترونیک	خدمات	مجموع
۱	محمدآبادمرغ	۱	۱	-	۱۵	-	۲	۱	۱	۲۱
۲	سه‌راهی مبارکه	۲۰	۱۸	۸	۶۸	۱۳	۸۵	۳	۱	۲۱۶
۳	مورچه خورت	۱۳	۲۷	۵	۴۲	۱۲	۵۹	۹	۲	۱۶۹
۴	گلپایگان	۱	-	۱	۷	۱۳	۷	۱	-	۳۰
۵	منظره	۲	۲۶	۱	۱۵	۱۴	۲۸	۸	۱	۹۵
۶	نجف‌آباد	۱	۹	-	۴	۵	۱۸	-	-	۳۷
۷	رنگسازان	-	-	-	۲۴	۱	۱	-	-	۲۷
۸	سپهرآبادشهرضا	۲	۶	۱	۹	۷	۸	-	-	۳۳
۹	اردستان	-	۱	-	-	۳	۱۱	-	-	۱۵
۱۰	بسی	۶۲	۷۲	۱۸	۴۶	۱۹	۹۳	۱۷	-	۳۲۷
۱۱	راوندکاشان	۱	۴۴	۱	۷	۵	۱۶	۲	-	۷۶
۱۲	اشترجان	-	۸	۹	۲۸	۴	۱۰۷	۳	-	۱۵۹
۱۳	علویجه	۲	۴	-	۴	۱	۸	-	-	۱۹
۱۴	خوانسار	۱	۵	۲	۲	-	۵	-	-	۱۵
۱۵	سمیرم	-	-	-	-	۱	-	-	-	۱
۱۶	اسفیدواجان	-	-	-	۱	۵۳	-	-	-	۵۴
۱۷	امیرکبیرکاشان	۳	۶۵	۴	۵	-	۱۱	۱	-	۸۹
۱۸	میمه	-	-	-	-	۱۸	-	-	-	۱۸
۱۹	شجاع‌آبادنطنز	-	-	-	-	-	-	-	-	-
۲۰	کوهپایه	۵	۱	-	۱	-	۱	-	-	۸۰
۲۱	دهق	۵	۶۲	-	۴	۷	۱	۱	-	۸۰
۲۲	سگزی	-	-	۲	۹	۱۵	۴	-	-	۳۰
۲۳	هرند	۱	۱	-	-	-	-	-	-	۲
۲۴	اوره نطنز	۲	۹	-	۴	۱	۱	۱	-	۱۸
	جمع	۱۲۲	۳۵۹	۵۳	۲۹۵	۱۹۲	۴۶۶	۴۷	۵	۱۵۲۹

منبع: شرکت شهرک‌های صنعتی استان اصفهان.

ظرفیت‌های بالقوه در شهرک‌های استان

در حال حاضر امکانات و خدمات زیادی در شهرک‌های صنعتی استان وجود دارد که با به‌کارگیری، تکمیل و استفاده از این امکانات می‌توان واحدهای بیشتری را در آن‌ها مستقر کرد. در این فرضیه‌ای ظرفیت‌های بالقوه برای افزایش واحدهای صنعتی در شهرک‌های صنعتی استان وجود دارد. آزمون می‌شود.

برای آزمون این فرضیه از یک روش آماری ساده استفاده می‌کنیم.

پیش فرض‌های این فرضیه عبارت است از:

۱. محدودیتی برای ارائه خدمات زیربنایی از قبیل آب، برق، گاز، مخابرات، فاضلاب و غیره وجود ندارد و به نسبت رشد و تکمیل واحدهای صنعتی این خدمات هم رشد می‌کند.

۲. منابع سرمایه‌گذاری در بخش‌های خصوصی و یا بانکی به منظور احداث

شهرستان اصفهان به روشنی محسوس است. چنان‌چه بیش از شش شهرک صنعتی نسبتاً بزرگ و مهم در اطراف این شهرستان احداث شده است. دسترسی به نیروی متخصص و امکانات خدماتی آسان‌تر و بیشتر مواقع ارزان‌تر (نسبت به شهرک‌های دوردست) است. هزینه حمل محصولات تولیدی با توجه به امکانات زیربنایی موجود و قابل توجه، کاهش یافته که مهمترین علت توسعه یافتگی شهرک‌های مورد نظر محسوب می‌شود.

بقیه شهرها و شهرستان‌های استان هر کدام دارای یک تا دو شهرک صنعتی هستند. از جمله این شهرستان‌ها که دارای دو شهرک صنعتی هستند می‌توان نجف‌آباد، کاشان، شهرضا، نطنز را نام برد. شهرستان‌های گلپایگان، سمیرم، خوانسار، اردستان، میمه و ... هر کدام دارای یک شهرک صنعتی هستند.

جدول ۶. پراکندگی شهرک‌های صنعتی استان به تفکیک شهر و

شهرستان در استان اصفهان در ۱۳۸۱

نام شهرستان یا شهر	نام شهرک	فاصله (کیلومتر)
شهرستان اصفهان	سه راه مبارکه	۳۲
	جی	۸
	مورچه خورت	۶۸
	اشترجان	۳۵
	محمدآباد مرغ سگری	۳۰
نجف آباد	منتظره	۵
	نجف آباد	۵
کاشان	راوندکاشان	۴
	امیرکبیر	۵
شهرضا	سعیدآباد	۴
	رنگسازان	۲۰
تیران و کرون	اسفندواجان	۴
	تیران و کرون	۴۹
نطنز	شجاع آباد	۵
	اوره نطنز	۱
سمیرم	سمیرم	۵
خوانسار	خوانسار	۵
اردستان	اردستان	۲
میمه	میمه	۱
گلپایگان	گلپایگان	۵
دهق	دهق	۵
کوهپایه	کوهپایه	۱
علویجه	علویجه	۵
هرند	هرند	۵

منبع: شرکت شهرک‌های صنعتی ایران

واحدهای جدید در دسترس است.

۳. کشتش و انگیزه لازم به منظور احداث واحدهای مورد نظر وجود دارد.

۴. قطعات پیش‌بینی شده در اندازه‌های اولیه ثابت و به همان تعداد

پیش‌بینی شده است.

به طور کلی همان طور که در جدول (۱) مشاهده می‌شود، تعداد قطعات

تفکیکی ۲۴ شهرک مصوب استان برابر با ۴۳۵۸ قطعه تقسیم شده است که از

این تعداد ۱۵۳۹ قطعه ساخته و به بهره‌برداری رسیده و تعداد ۲۹۲ قطعه در حال

ساخت هستند. ۱۹۳ قطعه به صورت نیمه ساخت رها شده و ۱۰۲۰ قطعه دیگر

به صورت زمین بدون استفاده و راکد باقی مانده‌اند. علاوه بر آن، تعداد ۸۱۳ قطعه

زمین در قالب واژه سایر، آمده است. به عبارتی دیگر چنانچه کل قطعات

تفکیکی شرکت شهرک‌های صنعتی استان را با X نشان دهیم در آن صورت

X۱ برابر با تعداد قطعات ساخته شده پروانه‌دار، X۲ قطعات در حال ساخت، X۳

قطعات در حال ساخت رها شده، X۴ تعداد قطعات زمین‌های راکد و X۵ سایر

است. در نتیجه خواهیم داشت:

$$X = X1 + X2 + X3 + X4 + X5$$

$$X = ۱۵۳۹ + ۷۹۲ + ۱۹۴ + ۱۰۲۰ + ۸۱۳ = ۴۳۵۸$$

در این حالت متغیرهای X۳ و X۴ منابع بالقوه در شهرک‌های صنعتی استان محسوب می‌شود. یعنی، امکان احداث ۱۳۱۴ واحد تولیدی در شهرک‌های مورد نظر وجود دارد. به عبارت دیگر مجموع واحدهای صنعتی موجود تا ۲۸ درصد قابل افزایش هستند و در حالت کلی فرضیه مورد تأیید است. این وضع برای هر یک از شهرک‌های صنعتی می‌تواند صادق باشد. در جدول (۷) تعداد واحدهای بالقوه، به تفکیک شهرک‌های صنعتی به روشنی مشخص شده است. در این جدول در شهرک‌های صنعتی میمه، دهق، سگری بیش از ۵۰ درصد امکان افزایش واحدهای صنعتی موجود است.

چنانچه این رقم برای شهرک صنعتی میمه تا ۷۸ درصد افزایش یابد همان طور که از آمار مربوطه استدلال می‌شود می‌توان دریافت که در ۲۴ شهرک مصوب مورد نظر واحدهای بالقوه‌ای وجود دارند که در صورت بالفعل در آوردن آن‌ها با امکانات و سرمایه‌های مورد نیاز، علاوه بر افزایش فرصت‌های شغلی موجود در شهرک‌های صنعتی، میزان تولیدات صنعتی این شهرک‌ها نیز افزایش می‌یابد. به دنبال افزایش تولیدات شهرک‌های مورد نظر اعتبارات لازم برای تکمیل این شهرک‌ها حاصل شده و روند توسعه و تکمیل شهرک‌ها تسریع می‌شود. (جدول ۷).

در این راستا کمک‌های بلاعوض دولتی برای تکمیل خدمات زیربنایی از اهمیت خاصی برخوردار است. از سوی دیگر سرمایه‌های بانکی در قالب وام‌های درازمدت با بهره متعادل می‌تواند در تشدید و تکمیل شهرک‌های صنعتی نقش ارزنده‌ای ایفا کند.

تنگناها و مشکلات موجود در شهرک‌های صنعتی

بر اساس نظرسنجی به عمل آمده از ۵۰ سرمایه‌گذار و اطلاعات جمع‌آوری شده در این مورد، مشکلات و تنگناهای موجود در شهرک‌های صنعتی استان اصفهان به این شرح خلاصه می‌شود.

الف) سازمان‌ها، ادارات و نهادهای مربوطه

بر اساس نتایج حاصله میزان رضایتمندی ۶۳ درصد متوسط، ۳۰ درصد ناراضی و تنها ۷ درصد راضی بوده‌اند. نتایج به دست آمده برای ادارات و سازمان‌ها و نهادهای مربوطه متفاوت بوده است که شرح تفکیکی آن عبارت است از:

سازمان امور اقتصادی و دارایی: به طور کلی نظر سرمایه‌گذاران متوسط بیان شده ۲۵ درصد ناراضی بوده‌اند.

سازمان محیط‌زیست: به طور کلی سرمایه‌گذاران بخش صنعت فعالیت‌های سازمان محیط زیست را برای پیشبرد فعالیت‌های صنعتی متوسط ارزیابی کرده‌اند (حدود ۵۰ درصد از تکمیل‌کنندگان نظر متوسط داشته‌اند).

شهرداری‌ها، بخش‌داری‌ها و فرمانداری‌ها: عملکرد این ادارات در مورد رضایتمندی سرمایه‌گذاران متوسط بوده، بیش از ۸۰ درصد از افراد نظرسنجی شده، نظر متوسط ارائه داده‌اند.

سازمان بیمه تأمین اجتماعی: این سازمان نتوانسته اغلب واحدهای صنعتی را راضی نگه دارد، و در این مورد بیشتر از ۵۰ درصد از افرادی که در نظرخواهی شرکت کرده‌اند، فعالیت‌های این سازمان را در راستای اهداف خود ندانسته‌اند.

ب) مالکیت

میزان رضایتمندی صاحبان سرمایه از نحوه صدور و مدت انتظار جهت دریافت سند مالکیت در ادارات و سازمان‌های مربوطه به این شرح خلاصه می‌شود.

جدول ۷. واحدهای بالقوه قابل اجرا در شهرک‌های صنعتی در استان اصفهان در ۱۳۸۱

نام شهرستان	قطعات پیش‌بینی	قطعات نیمه‌ساز رهاشده	قطعات راکد	مجموع واحدهای قابل گسترش	درصد واحدهای قابل گسترش
محمدآبادمرغ	۲۶	۱	۰	۱	۳
سه راهی مبارکه	۳۲۰	۵۰	۳۳	۹۳	۲۲
مورچه خورت	۳۸۰	۲۸	۸۰	۱۰۸	۲۲/۵
گلپایگان	۱۰۰	۷	۳۹	۴۶	۴۶
منتظریه	۲۰۵	۱۹	۱۸	۳۷	۱۸
نجف‌آباد	۸۰	۱	۰	۱	۱
رنگسازان	۷۵	۲	۲۶	۲۸	۳۷
سپهرآبادشهرضا	۶۰	۶	۳	۱۰	۱۷
اردستان	۲۷	۱	۳	۴	۱۵
جی	۵۳۷	۲۶	۲۷	۵۳	۱۰
راوندکاشان	۱۱۳	۳	۵	۸	۷
اشترجان	۲۲۱	۱۰	۵	۱۵	۷
علویجه	۲۰۰	۶	۵۲	۵۸	۲۹
خوانسار	۵۰	۳	۸	۱۲	۲۳
سحیرم	۴۰	۱	۱۱	۱۲	۲۸
اسفیدواجان	۳۳۰	-	۱۳۵	۱۳۵	۴
امیرکبیرکاشان	۲۳۰	۱۰	۷۶	۸۶	۳۷
میمه	۱۳۰	۲	۱۰۰	۱۰۲	۷۸
شجاع‌آباد نظنز	۲۰۰	۰	۱۵	۱۵	۸
کوهپایه	۱۵۰	۸	۵۹	۶۷	۳۵
دهق	۲۷۰	۰	۱۲۰	۱۲۰	۴۳
سگری	۳۲۰	۷	۱۵۳	۱۶۰	۵۰
هرند	۳۰	۲	۱۴	۱۶	۵۳
اره نظنز	۵۳	۱	۱۶	۱۶	۳۰
جمع کل مصوب	۴۳۵۸	۱۹۳	۱۰۲۰	۱۲۱۳	۲۸

منبع: شرکت شهرک‌های صنعتی استان اصفهان.

تعهدات بانکی: براساس نتایج به‌دست آمده، حدود ۸۵ درصد از متقاضیان وام از بانک‌های استان، نتوانسته‌اند به موقع وام خود را دریافت کنند.

سود بانکی: بیش از ۹۰ درصد از افراد مورد نظر از نرخ سود راضی نبوده‌اند. مدت بازپرداخت: بیش از ۸۰ درصد از افراد از مدت بازپرداخت این گونه وام‌ها

چندان راضی نبوده‌اند.

وثیقه: میزان رضایتمندی در مورد وثیقه‌های مورد تقاضای بانک از سرمایه‌گذاران چندان مناسب نبوده چنانچه ۶۵ درصد از سرمایه‌گذاران راضی نبوده‌اند.

د) کار و قوانین مربوطه

بعضی از مشکلات کار و کارگری در رابطه با قوانین کار، در قالب نظرسنجی موردسنجش قرار گرفته که نتایج حاصله به‌طور خلاصه به این شرح است:

از تعداد افرادی که مورد سنجش و نظرخواهی قرار گرفته‌اند حدود ۵۰ درصد دارای سند مالکیت واحدهای صنعتی خود بوده‌اند و ۵۰ درصد دیگر هنوز موفق به اخذ سند مالکیت نشده‌اند.

پی‌گیری‌های شرکت شهرک‌های صنعتی: براساس نتایج نظرسنجی، ۵۰ درصد افراد مورد نظر، پی‌گیری‌های شرکت صنعتی استان اصفهان برای اخذ سند مالکیت را کافی ندانستند، ۳۰ درصد متوسط و تنها ۲۰ درصد ابراز رضایت کرده‌اند.

ج) مالی و بانکی

میزان رضایتمندی افراد متقاضی اعتبارات و تسهیلات بانکی با اقساط طولانی مدت، به این شرح خلاصه می‌شود:

تأثیر قوانین فعلی کار در پیشرفت و توسعه واحدهای صنعتی: حدود ۵۰ درصد از افراد از قوانین کار فعلی و نحوه اجرای آن ابراز نارضایتی کرده‌اند، ۳۰ درصد متوسط و ۲۰ درصد دیگر اجرای این قوانین را مفید اعلام داشته‌اند.

تأثیر قوانین موجود کار در مورد اشتغال: براساس نتایج به دست آمده از این نظرسنجی، بیش از ۵۰ درصد اعتقاد دارند که قوانین موجود تأثیر بسیار کمی در افزایش فرصت‌های شغلی دارد، ۲۵ درصد کم و تنها هشت درصد اعتقاد دارند قوانین فعلی تأثیر مثبتی بر میزان افزایش اشتغال دارد.

نیروی کار ماهر در دسترس: بیش از ۶۰ درصد از افراد اعتقاد دارند که نیروی ماهر خیلی کم در دسترس واحدهای تولیدی صنعتی قرار دارند.

روش‌های تعیین نرخ دستمزدها: بیش از ۵۰ درصد حداقل را قبول دانسته‌اند، ۳۰ درصد تعیین میزان دستمزد را در چارچوب عرضه و تقاضا قبول داشته و ۲۰ درصد هم اعتقاد داشته‌اند میزان دستمزد براساس روش قراردادی مناسب است.

جایگاه هزینه نیروی کار در کل هزینه‌ها: در این مورد ۲۸ درصد اعلام کرده‌اند که ۴۵ درصد از هزینه‌های تمام شده مربوط به نیروی کار است؛ ۲۸ درصد دیگر حدود ۳۰ درصد از این هزینه‌ها را مربوط به نیروی کار و ۲۴ درصد دیگر تنها ۲۰ درصد از هزینه‌های مربوطه را متعلق به نیروی کارگاه‌های صنعتی دانسته‌اند.

مهارت‌ها و تخصص‌ها: براساس نتایج نظرسنجی، ۳۰ درصد اعتقاد داشته‌اند که مشکل تخصص در واحدهای صنعتی قابل حل است. ۳۰ درصد دیگر مشکل را در دوره‌های عالی و دانشگاهی قابل حل دانسته و ۲۰ درصد دوره‌های کارآموزی در مدارس فنی و حرفه‌ای را پیشنهاد کرده‌اند. تنها ۲۰ درصد به حل مشکل از طریق کارآموزی در دوران متوسط نظر داشته‌اند.

بهره‌وری: در این مورد، ۳۰ درصد دیگر اعتقاد دارند که کارگران تنها ۳۰ درصد از کار مورد انتظار را ارائه می‌دهند؛ ۴۰ درصد دیگر معتقدند تنها ۴۰ درصد از کار مورد انتظار ارائه می‌شود و ۳۰ درصد دیگر اعتقاد دارند تنها ۶۰ درصد از کار مورد انتظار را کارگران انجام می‌دهند.

ه) مواد اولیه زمین و خدمات

این گروه از مشکلات به دو قسمت تقسیم می‌شوند. یک گروه مشکلات ناشی از سیاست‌های کلان و دیگری مشکلات منطقه‌ای و استانی است. به هر صورت براساس نتایج نظرسنجی این مشکلات به این شرح طبقه‌بندی می‌شود.

کیفیت مواد اولیه و قابل دسترس: براساس نتایج به دست آمده، ۷۵ درصد از صاحبان سرمایه اعتقاد داشته‌اند که مواد اولیه در دسترس، از کیفیت مطلوبی ندارد. تنها ۱۸ درصد کیفیت‌های مربوطه را مناسب اعلام کرده‌اند.

هزینه حمل مواد اولیه به شهرک‌های صنعتی: اعتقاد ۷۰ درصد از افراد بر این هزینه‌های حمل و نقل نسبتاً زیاد است و تنها ۳۰ درصد این هزینه‌ها را متعادل دانسته‌اند.

قیمت و اقساط زمین‌های عرضه شده در شهرک‌ها: در این مورد ۵۰ درصد زمین‌های عرضه شده را گران، ۲۴ درصد خیلی گران و تنها ۲۴ درصد مناسب ارزیابی کرده‌اند. ۳۸ درصد اقساط را مناسب، ۲۰ درصد اقساط را زیاد و ۲۰ درصد دیگر اقساط را کم دانسته‌اند.

روند خدمات در شهرک‌های صنعتی: در این مورد ۵۵ درصد اعتقاد دارند که روند توسعه خدمات ارائه شده به شهرک‌های صنعتی مطلوب نیست. ۳۰ درصد روند را کند و تنها ۱۵ درصد این خدمات را مناسب دانسته‌اند.

جمع بندی

هر چند مناطق استقرار واحدهای نوین صنعتی استان عمری بیش از ۷۰

سال دارند اما شهرک‌های صنعتی (با توجه به تعریف) از ۱۳۶۳ احداث و توسعه یافته‌اند.

شهرک‌های صنعتی استان از نظر امکانات و خدمات و زمین به طور یکسان توسعه نیافته‌اند. میزان توسعه یافتگی این شهرک‌ها، نسبت عکس با نزدیکی و یا دوری با مراکز استان‌ها دارد.

در حال حاضر شهرک‌های صنعتی استان از منابع بالقوه نسبتاً چشم‌گیری برخوردارند و ۱۲۱۴ واحد قابل ساخت و ساز و نیمه تکمیل در این شهرک‌ها وجود دارد که به عنوان واحدهای بالقوه قابل توسعه در شهرک‌های صنعتی می‌توان با برنامه‌ریزی‌های مناسب آن‌ها را به واحدهای بالفعل در آورد.

با توجه به نتایج نظرسنجی و اطلاعات مربوطه و مورد اشاره، مشکلات و تنگناهای شهرک‌های صنعتی، می‌تواند به وسیله برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های مناسب برطرف یا کاهش یابد و روند توسعه را در این شهرک‌ها تسریع شود.

پی نوشت:

* این مقاله برگرفته از طرح تحقیقاتی است که با همین عنوان در معاونت امور اقتصادی (۱۳۸۲) انجام شده است.

- ۱- اصول و مبانی شهرک‌های صنعتی اشارات شهرک‌های صنعتی ایران ۱۳۷۹.
- ۲- تاریخ تصویب در کمیسیون مربوطه است.

مأخذ:

سازمان صنایع و معادن استان اصفهان، اداره اطلاعات و آمار.
سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان اصفهان، سیمای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی استان اصفهان، ۱۳۸۰.

شرکت شهرک‌های صنعتی استان اصفهان، اداره اطلاعات و آمار.
صنعت ساز دو هفته نامه خبری شرکت شهرک‌های صنعتی ایران، شماره ۶.
شرکت شهرک‌های صنعتی ایران، اداره اطلاعات و آمار.

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، مطالعات توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی استان اصفهان، گزارش دوازدهم صنعت، ۱۳۷۶.

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان اصفهان، مطالعه شهرک‌ها و نواحی صنعتی استان اصفهان، گزارش صفر، ۱۳۷۳.

شهرک‌های صنعتی به روایتی دیگر، ترجمه شرکت شهرک‌های صنعتی ایران، ۱۳۷۸.

شهرک‌های صنعتی، اصول و مبانی طراحی شهرک‌های صنعتی، ۱۳۷۹.
شریعت پناهی، جهانگیر. نقش شهرک صنعتی سمنان در توسعه اقتصادی شهرستان سمنان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، ۱۳۷۵.

ایروانی، محسن. بررسی و تحلیل قابلیت‌های استان اصفهان در زمینه تولید و صدور کالا‌های صنعتی، ۱۳۷۸.

شرکت شهرک‌های صنعتی ایران، شهرک‌های صنعتی ایران، ۱۳۶۴.
سازمان جهاد کشاورزی استان اصفهان، اطلاعات و آمار، نواحی و مجتمع‌های صنعتی روستایی.
شیخان، ناهید، سیدنصراله مرعشی، حجت‌الله، رضازاده. بررسی روند برنامه تحقیقات صنعتی در ایران و مقایسه آن با سایر کشورها، فصلنامه رهیافت شماره ۲۸، زمستان ۱۳۸۱.

سازمان صنایع و معادن استان اصفهان، "سیمای صنعت استان اصفهان"، ۱۳۷۵.
عمده مطالب برگرفته از UNIDO-۱۹۹۷ بوده است.